

Likumprojekta “Grozījumi Latvijas Republikas Zemessardzes likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

Tiesību akta projekta anotācijas kopsavilkums	
Mērķis, risinājums un projekta spēkā stāšanās laiks (500 zīmes bez atstarpēm)	<p>Likumprojekta “Grozījums Latvijas Republikas Zemessardzes likumā” mērķis ir noteikt rīcību zemessargu iesaistīšanai 72 stundu kaujas gatavības pārbaudēs, kā arī rīcību izņēmuma stāvokļa izsludināšanas vai kara laika iestāšanās gadījumā.</p> <p>Likumprojekts stāsies spēkā atbilstoši Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 7. pantam.</p>

I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība	
1.	<p>Pamatojums</p> <p>Likumprojekts ir izstrādāts, izpildot Ministru kabineta šī gada 5. maija protokola Nr. 30 41.§ 4. punktā doto uzdevumu.</p>
2.	<p>Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība</p> <p>Nacionālās drošības likuma 22. panta sestā daļa nosaka, ka kara laiks iestājas, ja ārējais ienaidnieks ir izdarījis militāru iebrukumu vai citādi vērsies pret valsts neatkarību, tās konstitucionālo iekārtu vai teritoriālo integritāti. Saskaņā ar likuma “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” 11. panta pirmās daļas 1.un 2. punktu izņēmuma stāvoklis ir īpašs tiesiskais režīms, kas izsludināts, ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> -valsti padraud ārējais ienaidnieks; -valstī vai tās daļā ir izcēlušies vai draud izcelties iekšējie nemieri, kas apdraud demokrātisko valsts iekārtu. <p>Iepriekš minētajos gadījumos Mobilizācijas likuma 3. panta trešās daļas 1. un 2. punkts un 13. pants paredz Latvijas pilsoņu – rezerves karavīru un rezervistu – iesaukšanu aktīvajā dienestā (kļūst par aktīvā dienesta karavīriem mobilizācijas ceļā). Krimināllikuma 282.¹ pants paredz kriminālatbildību rezerves karavīriem un rezervistiem par izvairīšanos no mobilizācijas. Savukārt Krimināllikuma 333. pants paredz kriminālatbildību karavīriem par dezertēšanu. Atbilstoši pašreizējam regulējumam izņēmuma stāvokļa izsludināšanas vai kara laika gadījumā zemessargu statuss nemainās un kriminālatbildība par izvairīšanos no dienesta izpildes neiestājas.</p> <p>Tā kā iepriekš norādītajos gadījumos jebkura Latvijas pilsoņa pienākums ir aizstāvēt valsts neatkarību, brīvību un demokrātisko valsts iekārtu (sk. Nacionālās drošības likuma 5. pantu), nav attaisnojama to dalīšana grupās, paredzot tiem atšķirīgu statusu, dienesta regulējumu un atbildību (kriminālatbildību).</p>

	<p>Likuma “Grozījumi Nacionālās drošības likumā” (pieņemts 2018. gada 4. oktobrī) 2. pants paredz tiesības Ministru kabinetam lemt par zemessargu mobilizāciju paaugstināta militāra apdraudējuma gadījumā, ja valstī vēl nav izsludināts speciālais tiesiskais režīms (ārkārtas situācija vai izņēmuma stāvoklis). Arī šajā gadījumā atbilstoši pašreizējam regulējumam zemessargu statuss nemainās un kriminālatbildība par izvairīšanos no dienesta izpildes neiestājas.</p> <p>Tādēļ Latvijas Republikas Zemessardzes likuma 4. pants tiek papildināts ar sesto daļu, kura paredz zemessargu ieskaitīšanu aktīvajā dienestā karavīra statusā mobilizācijas gadījumā (izņēmuma stāvokļa izsludināšanas vai kara gadījumā, kā arī gadījumā, ja Ministru kabinets pieņem lēmumu par zemessargu mobilizāciju pirms īpašā tiesiskā režīma iestāšanās valstī. Ņemot vērā to, ka dienests Zemessardzē būtiski atšķiras no atrašanās nacionālo bruņoto spēku rezervē, zemessargi netiks iesaukti aktīvajā dienestā rezerves karavīru un rezervistu mobilizācijas kārtībā. Zemessargu ieskaitīšana aktīvajā dienestā notiks vienkāršotā kārtībā, kuru noteiks aizsardzības ministrs. Tā kā izņēmuma stāvokļa tiesiskais režīms var tikt attiecināts tikai uz atsevišķu valsts teritorijas daļu, likuma 4. panta septītā daļa paredzēs iespēju lemt par daļēju zemessargu mobilizāciju (ieskaitīšanu aktīvajā dienestā), pārējus zemessargus pakļaujot paaugstinātas gatavības režīmam.</p> <p>Lai nodrošinātu netraucētu un ātru zemessargu mobilizāciju pirms īpašā tiesiskā režīma izsludināšanas valstī likumprojekts papildina 6. panta 4. daļu ar 3. punktu, kas paredz pienākumu darba devējam atbrīvot mobilizējamo zemessargu no darba pienākumu pildīšanas, neizmaksājot viņam darba samaksu, jo zemessargs pēc tā mobilizācijas procesa pabeigšanas kļūst uz laiku karavīrs un saņem karavīram paredzēto algu.</p> <p>Zemessargu mobilizācija atšķirsies no pārējo Latvijas pilsoņu mobilizācijas, jo zemessargus nevis iesauks aktīvajā dienestā, bet paātrināti ieskaitīs aktīvajā dienestā bez iesaukšanas. Lai Mobilizācijas likuma 14.1 panta izņēmumus attiecinātu arī uz zemessargiem, Latvijas Republikas Zemessardzes likums tiek papildināts ar 4.¹ pantu. Vienlaikus Ministru kabinetam tiek noteikts uzdevums lemt par izņēmumu attiecināšanu uz citām 4.¹ panta pirmajā daļā neminētajām personām. Izņēmums no iesaukšanas aktīvajā dienestā varētu būt attiecināms, piemēram, uz amatpersonām vai darbiniekiem, kuri atrodas darba</p>
--	---

	<p>tiesiskajās attiecībās ar personām, kuras nodrošina kritiskās infrastruktūras vai kritisko finanšu nozares pakalpojumu darbības nepārtrauktību.</p> <p>Likumprojekts papildina likumu ar XII daļu, kas paredz administratīvās atbildības noteikšanu zemessargam pār izvairīšanos no paaugstinātas gatavības režīma nosacījumu vai uzdevumu izpildes.</p> <p>Kā tika minēts iepriekš, pirms īpaša tiesiskā režīma iedarbināšanas valstī Ministru kabinets var lemt par pilnīgu vai daļēju zemessargu mobilizāciju. Tādējādi aktīvajā dienestā var tikt ieskaitīta tikai daļa no kopējā zemessargu skaita, pārējos zemessargus attiecīgi uzturot paaugstinātas gatavības režīmā.</p> <p>Paaugstinātas gatavības režīms norāda uz zemessarga pienākumu būt gatavam noteiktā laikā pēc attiecīgās Zemessardzes vienības pieprasījuma ierasties dienesta vietā un uzsākt pildīt attiecīgā režīma Valsts aizsardzības plānā vai Valsts aizsardzības operatīvajā plānā paredzētos uzdevumus valsts aizsardzības nodrošināšanai. Tā kā Nacionālie bruņotie spēki valsts apdraudējuma gadījumā rēķinās ar visu pieejamo personālsastāvu, un īpaši valsts apdraudējuma agrīnajā fāzē rēķinās ne tikai ar Ministru kabineta mobilizētajiem zemessargiem, bet arī ar tiem zemessargiem, kuriem noteikts „paaugstinātas gatavības režīms”, tad, paaugstinātas gatavības režīma nosacījumu pārkāpumi (piemēram, aizbraukšana ārpus valsts robežām), radīs kaitējumu sabiedrības drošībai.</p> <p>Likumprojekts paredz likuma papildināšanu ar 46. pantu, kas noteiks zemessargu atbildību par izvairīšanos no pienākumu izpildes paaugstinātas gatavības režīma noteikšanas gadījumā.</p> <p>Zemessargiem noteiktā soda apmērs neatšķiras no pašreiz Militārā dienesta likuma 79. pantā rezerves karavīram noteiktajam sodam par neierašanās uz militārajām mācībām.</p> <p>Likumprojekts arī nosaka, ka administratīvā pārkāpuma procesu par iepriekš minētajā pārkāpumā veic Militārā policija.</p> <p>Atbilstoši Mobilizācijas likuma 15.panta otrās daļas 1.punktam Ministru prezidentam ir tiesības pārbaudīt mobilizācijas gatavību visā valsts teritorijā vai tās daļā. Lēmums par mobilizācijas gatavības pārbaudēm tiks izstrādāts un pieņemts Ministru kabineta 2009.gada 7.aprīļa noteikumos Nr.300 “Ministru kabineta kārtības rullis” noteiktajā kārtībā. Tas tiks sagatavots, lai gada ietvaros iesaistītu tādu cilvēku skaitu, kas negatīvi neietekmēs tautsaimniecības darbību, sabalansējot</p>
--	---

		<p>budžetu un drošības aktualitātes – nosakot gan skaitu, gan laiku.</p> <p>Grozījumi likuma 6.pantā paredz iespēju organizēt kaujas gatavības pārbaudes uz laiku līdz 72 stundām reizi divos gados. Tās tiks rīkotas ar Ministru kabineta lēmumu ne biežāk par vienu reizi divos. Šādu pārbaūžu laikā plānots apgūt apziņošanas kārtību, pulcēšanās kārtību, kādā personāls nodrošināms ar ekipējumu, izvietojanos ārpus vienības dislokācijas vietas un izvēršanās atbilstoši uzdevumam. Pārbaudes laikā tiks pārbaudīta Zemessardzes vienību spēja veikt attiecīgu uzdevumu.</p>
3.	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas un publiskas personas kapitālsabiedrības	Aizsardzības ministrija un NBS.
4.	Cita informācija	Likumprojekta izpildi Aizsardzības ministrija nodrošinās programmai 22.00.00 "Nacionālie bruņotie spēki" piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros.

II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu

1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	Likumprojekts ietekmē zemessargus.
2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	Likumprojekts šo jomu neskar.
3.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Likumprojekts šo jomu neskar.
4.	Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums	Likumprojekts šo jomu neskar.
5.	Cita informācija	Nav.

III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Likumprojekts šo jomu neskar.

IV. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

1.	Saistītie tiesību aktu projekti	<p>Lai ieviestu kaujas gatavības pārbaūžu regulējumu, būs nepieciešams izdarīt grozījumu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiek virzīts grozījums Mobilizācijas likumā, paredzot šādu pārbaūžu rīkošanu; - būs nepieciešams izdarīt grozījumus Ministru kabineta 2005.gada 8.novembra noteikumos Nr.831 "Noteikumi par mobilizācijas gatavības pārbaudēm un
----	---------------------------------	---

		<p>mobilizācijas mācībām”, attiecinot tos uz zemessargiem un paredzot iespēju informēt zemessargu par dalību mobilizācijas gatavības pārbaudē 72 stundas pirms tās sākuma.</p> <p>Lai ieviestu zemessargu mobilizācijas regulējumu, vienlaikus tiek virzīti grozījumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Krimināllikumā, kas noteiks atbildību par izvairīšanos no mobilizācijas (uzsaukts 20.02.2020. Valsts sekretāru sanāksmē (VSS-127)); - Mobilizācijas likumā, kas papildinās mobilizācijas sagatavošanas pasākumus sarakstu ar zemessargu pakļaušanu paaugstinātas gatavības režīmam; -Nacionālās drošības likumā, kas piešķirs tiesības Ministru kabinetam lemt par zemessargu pakļaušanu paaugstinātas gatavības režīmam.
2.	Atbildīgā institūcija	Par normatīvā akta izstrādi atbildīga ir Aizsardzības ministrija un Nacionālo bruņoto spēku Apvienotais štābs.
3.	Cita informācija	Nav.

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

Likumprojekts šo jomu neskar.

VI. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes

1.	Plānotās sabiedrības līdzdalības un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu	Projekts un tā anotācija publiskoti Aizsardzības ministrijas tīmekļa vietnē (www.am.gov.lv)..... un Ministru kabineta tīmekļa vietnē (www.mk.gov.lv) Tādējādi sabiedrības pārstāvjiem ir dota iespēja līdzdarboties likumprojekta izstrādē.
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	Sabiedrība nav izmantojusi iespēju iesaistīties projekta izstrādē.
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	Nav.
4.	Cita informācija	Nav.

VII. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām

1.	Projekta izpildē iesaistītās institūcijas	Aizsardzības ministrija, NBS
2.	Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru. Jaunu institūciju izveide,	Likumprojekts šo jomu neskar.

	esošu institūciju likvidācija vai reorganizācija, to ietekme uz institūcijas cilvēkresursiem	
3.	Cita informācija	Nav.

Iesniedzējs:
Aizsardzības ministrijas
valsts sekretārs

Jānis Garisons

V.Upeniece 67335241
Vita.Upeniece@mod.gov.lv